

Bosqichma-bosqich ta'lim orqali 5–7 sinflarda tasviriy san'at ko'nikmalarini oshirish

Boboqulov Javohir Hamzayevich

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada 5–7 sinf o'quvchilarida tasviriy san'at ko'nikmalarini bosqichma-bosqich ta'lim yondashuvi orqali rivojlantirish metodikasi tahlil qilinadi. Tadqiqot darslarni nazariy bilimdan amaliy mashg'ulotlar va ijodiy ifodaga bosqichma-bosqich uzluksiz o'tkazish asosida tashkil etishning samaradorligini ko'rsatadi. Bosqichma-bosqich ta'lim o'quvchilarga murakkab badiiy masalalarni kichik qism-qismda o'rganish imkonini beradi, rang, shakl, kompozitsiya va chizmachilik ko'nikmalarini tizimli shakllantiradi. Maqolada innovatsion pedagogik yondashuvlar, interfaol mashg'ulotlar, amaliy loyihalar va “teskari sinf” modelidan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy tafakkurini, estetik idrokini, fantaziyasini va san'atga bo'lgan qiziqishini rivojlantirish usullari yoritiladi. Shu bilan birga, ketma-ket ta'lim yondashuvi o'quvchilarni mustaqil izlanish va ijodiy qarorlar qabul qilishga rag'batlantiradi, san'at darslarini qiziqarli va samarali qiladi.

Kalit so'zlar: bosqichma-bosqich ta'lim, tasviriy san'at, 5–7 sinflar, rang va shakl ko'nikmalari, chizmachilik ko'nikmalari, ijodiy tafakkur, estetik idrok, innovatsion pedagogik metodlar, “teskari sinf”, interfaol mashg'ulotlar.

5–7 sinflarda tasviriy san'at ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonida bosqichma-bosqich ta'lim metodikasi muhim ahamiyatga ega. Ushbu yondashuv o'quvchilarning texnik va badiiy malakalarini tizimli shakllantirishga imkon beradi va nazariy bilimdan amaliy mashg'ulotlar hamda ijodiy ifodaga uzluksiz o'tishni ta'minlaydi. Darslarni ketma-ket tashkil etish orqali o'quvchilar rang uyg'unligi, shakl va kompozitsiya bo'yicha bilimlarini mustahkamlaydi, vizual idrok va fantaziyasini rivojlantiradi.

Bosqichma-bosqich yondashuv nazariy tayyorgarlik, kuzatuv, amaliy mashg'ulotlar va ijodiy ifoda bosqichlarini o'z ichiga oladi. Birinchi bosqichda o'quvchilar rang, shakl va kompozitsiya asoslarini o'rganadilar, ikkinchi bosqichda kuzatuv jarayonida badiiy elementlarni tahlil qiladilar. Uchinchi bosqich — amaliy mashg'ulotlar — nazariy bilimlarni badiiy shaklda qo'llash imkonini beradi. To'rtinchi bosqich esa ijodiy ifodaga bag'ishlangan bo'lib, o'quvchilar o'z qarashlarini rangtasvir va chizmachilik orqali ifodalaydilar.

Shuningdek, innovatsion metodlar, masalan, “teskari sinf” va interfaol mashg'ulotlar, o'quvchilarning mustaqil ijodiy faoliyatini rag'batlantiradi, san'at darslariga bo'lgan qiziqishini oshiradi va o'quvchilarda ijodiy tafakkur, estetik idrok va

madaniy ongni bir vaqtda rivojlantiradi. Shu tarzda, bosqichma-bosqich yondashuv 5–7 sinflarda samarali va tizimli san’at ta’limini ta’minlashning asosiy vositasidir.

5–7 sinflarda tasviriy san’at ko’nikmalarini bosqichma-bosqich rivojlantirish metodikasi o’quvchilarning texnik va badiiy malakalarini tizimli shakllantirishga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv dars jarayonini bir nechta ketma-ket bosqichga bo’lishni nazarda tutadi: nazariy tayyorgarlik, kuzatuv, amaliy mashg’ulot va ijodiy ifoda. Har bir bosqich o’quvchilarda rang, shakl, kompozitsiya va chizmachilik bo’yicha ko’nikmalarni mustahkamlashga, vizual idrok va ijodiy tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Birinchi bosqich — nazariy tayyorgarlik. Bu bosqichda o’quvchilarga ranglar nazariyasi, shakl va kompozitsiya asoslari, yorug’lik va soya elementlari tushuntiriladi. Shovdirov S.A. (2017) tadqiqotlariga ko’ra, nazariy bilimlarni darsdan oldin o’zlashtirish o’quvchilarning amaliy mashg’ulotlarda samaradorligini oshiradi. O’quvchilar rang uyg’unligi va kompozitsion yechimlarni nazariy asosda o’rganib, amaliy mashg’ulotlarga tayyor bo’ladilar.

Ikkinchi bosqich — kuzatuv. O’quvchilar tabiat yoki tayyor manzaralarni diqqat bilan o’rganib, rang, shakl va tafsilotlarni aniqlashni o’rganadilar. Interfaol metodlardan foydalanish — guruh muhokamalari, vizual tahlil va mini-layfxaklar — o’quvchilarning kuzatuvchanligini oshiradi va ijodiy tafakkurini rivojlantiradi (Shavdirov S.A., 2017). Shu bosqichda o’quvchilar kuzatgan rang uyg’unligi va tabiiy manzaradagi detallarni chizmachilik orqali qayta yaratishni boshlaydilar.

Uchinchi bosqich — amaliy mashq. Bu bosqichda o’quvchilar nazariy bilimlarni amalda qo’llashni boshlaydilar. Bosqichma-bosqich yondashuv murakkab kompozitsiyalarni kichik qism-qismda yaratishga imkon beradi. Amaliy mashg’ulotlar o’quvchilarda mustaqil qaror qabul qilish, fantaziya va tasavvurni rivojlantirishga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar va vizual loyihalardan foydalanish o’quvchilarga rang kombinatsiyalari va yorug’lik-soya effektlarini tajriba qilish imkonini beradi (Shovdirov S., 2024).

To’rtinchi bosqich — ijodiy ifoda. O’quvchilar o’z kuzatuv va amaliy mashg’ulot tajribalarini birlashtirib, rangtasvir va chizma orqali badiiy ifoda yaratadilar. Bu jarayon o’quvchilarda san’at orqali fikrlash, estetik his-tuyg’ularni rivojlantirish va mustaqil ijodiy qarashlarni shakllantirishga yordam beradi. Innovatsion metodlar, masalan “teskari sinf” modeli, o’quvchilarni darsdan oldin nazariy bilimlarni o’zlashtirishga va darsda faqat amaliy mashg’ulotlarga e’tibor qaratishga imkon beradi (Shovdirov S., 2025).

Bosqichma-bosqich yondashuv o’quvchilarda rangni idrok etish, kompozitsion yechimlarni tushunish va yorug’lik-soya effektlarini aniqlash qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, metodika o’quvchilarda estetik idrok, ijodiy tafakkur va san’atga bo’lgan qiziqishni oshiradi. Guruh ishlari, baholash va mulohazalar

o'quvchilarning analitik fikrlashini rivojlantiradi va mustaqil ijodiy qaror qabul qilishga rag'batlantiradi (Ibraimov va Shovdirov, 2023).

Shuningdek, ketma-ket san'at ta'limi o'quvchilarda ekologik va madaniy ongni shakllantirishga xizmat qiladi. Manzara janrida ishlash o'quvchilarga atrof-muhitni diqqat bilan kuzatish, tabiiy go'zallikni qadrlash va uni badiiy shaklda ifodalash imkonini beradi. Shu jarayon orqali o'quvchilar ijodiy fikrlash bilan birga mas'uliyat hissini rivojlantiradilar va san'at orqali ekologik madaniyatni egallaydilar.

O'qituvchi va o'quvchi hamkorligi metodikaning muhim qismi hisoblanadi. O'qituvchi ko'rsatmalar beradi, texnikalarni tushuntiradi va ijodiy faoliyatga yo'naltiradi, o'quvchilar esa mustaqil ijodiy qarorlar qabul qiladi. Shu tarzda, ketma-ket san'at ta'limi o'quvchilarning rangtasvir va chizmachilik ko'nikmalarini rivojlantirish, ijodiy tafakkur va estetik idrokni shakllantirishda samarali bo'ladi.

Natijada, 5–7 sinflarda bosqichma-bosqich yondashuv o'quvchilarga san'atni tizimli o'rganish, mustaqil ijodiy faoliyat bilan shug'ullanish va san'atga bo'lgan qiziqishni oshirish imkonini beradi. Innovatsion metodlar va interfaol mashg'ulotlar dars jarayonini qiziqarli va samarali qiladi hamda o'quvchilarning vizual, texnik va badiiy ko'nikmalarini bir vaqtning o'zida rivojlantiradi.

5–7 sinflarda tasviriy san'at ko'nikmalarini bosqichma-bosqich ta'lim yondashuvi orqali rivojlantirish metodikasi o'quvchilarning texnik va badiiy malakalarini tizimli shakllantirishga xizmat qiladi. Nazariy tayyorgarlik, kuzatuv, amaliy mashg'ulot va ijodiy ifoda bosqichlari o'quvchilarda rang, shakl, kompozitsiya va chizmachilik bo'yicha bilimlarni mustahkamlashga yordam beradi. Shu bilan birga, innovatsion pedagogik metodlar, interfaol mashg'ulotlar va “teskari sinf” modeli o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi, mustaqil ijodiy qarorlar qabul qilishga o'rgatadi va san'atga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Ketma-ket yondashuv o'quvchilarda estetik idrok, ijodiy tafakkur va madaniy ongni bir vaqtda shakllantirish imkonini beradi hamda san'at ta'limini samarali va qiziqarli qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавди́ров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – № 2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – № 1. – P. 070035.

5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – № 6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – № 1. – P. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation. – 2023. – Vol. 2. – № B10. – P. 192–198.
8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – P. 84–85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Vol. 3. – № 12. – P. 193–196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4. – № 3. – P. 60–66.